

Kompostēšanas process

Ar apgāda Nordik laipnu atļauju turpinām publicēt fragmentus no vācu etnobotāniķa un kultūrantropologa Volfanga Dītera Štorla grāmatas Kosmoss dārzā, iepazīstinot ar komposta veidošanas pamatprincipiem. Šoreiz – par komposta četriem elementiem.

Maizniekam sajaucot kopā visas sastāvdaļas, vēl uzreiz netop maize – ir vajadzīgs cepšanas process. Ar vienām un tām pašām sastāvdaļām rezultāts var būt pilnīgi atšķirīgs. To var labi saprast, ja salīdzina dažādu dzīvnieku sugu gremošanas procesu. Govs, zirgs, kaza un cūka līdzīgi var ēst lopbarības bietes, tomēr to mēsli būs katrai sugai specifiski un no citiem atšķirīgi. Kaut arī izejmateriāls ir viens un tas pats, šiem dzīvniekiem ir dažādi veidoti gremošanas orgāni un dažāds to sagremošanas laiks – 12 dienu govij, līdz 16 dienām aintai, 4 dienas zirgam. Katrai dzīvnieku sugai ir dažādas gremošanas sulas, dažāda zarnu flora un hormoni, tādēļ galaprodukti ir atšķirīgi. Govs mēsli būs mitrs, auksts un smags *plācenis*, zirgam – sauss, pēc amonjaka smirdošs *zirgābols*, kazai – mazas, cietas spiras un cūkai – tipiski slapji, skābi, smirdoši mēsli. Tāpat ir arī kompostam, kas būtībā ir uz āru vērsts makrokosmā notiekošs gremošanas process. Var veidot kompostu ar vislabākajām izejvielām, bet tas, kā komposts sakārtots, un tas, kā to kopj, izšķir, vai veidosies nogatavojies, piesātināts trūds vai skābs, ar slāpekli nabadzīgs, nepilnīgi satrudējis humuss vai kaut kas kūdrai līdzīgs. Ārkārtas gadījumā viss var arī pilnīgi mineralizēties, turklāt noārdīšanās process var nepāriet uz trūdvielu veidošanās procesu, bet oglekļa savienojumi var pārvērsties ogļskābē un ūdens tvaikos un visas olbaltumvielas – sadalīties par slāpekli vai gaistošo amonjaku.

Komposta četri elementi

Lai kompostēšanas process būtu izlīdzināts un norisinātos dārzniekam labvēlīgi, visiem četriem pamatelementiem – zemei, gaisam, ugunij un ūdenim – jāatrodas harmoniskā līdzsvarā.

Zemes elements veidojas, pievienojot kompostam apmēram 10% māla daļiņas saturošu augsni vai akmens miltus. Ja zemes ir par daudz, tad process palēninās un masa kļūst smaga.

Ūdens elements kā atbilstīgs mitrums ir īpaši svarīgs komposta baktēriju vielu maiņai. Masai vienmēr jābūt tik mitrai kā nospiestam sūklim, kas roku gan saslapina, bet nedrīkst pilēt.

Komposts jākrauj irdeni, lai tajā būtu pietiekami daudz *gaisa*, kas vajadzīgs aerobām trūdēšanas baktērijām. Lielu komposta kaudzi var veidot ar kaudzei blakus novietotu mēsļu kļiedētāju. Var arī vienkārši ar dzelzs stangu veidot kompostā caurumus gaisa ievadīšanai vai vajadzības gadījumā un iespēju robežās to pārkraut.

Uguns elements rodas, kompostam sakarstot. Par to, līdz kādai temperatūrai tam jāskarst, dārznieki strīdas. Ja nu tajā tiešām parādās liesmas, tad skaidrs, ka komposts ir pārkarsis. Temperatūras noteikšanai izmanto piemērotus termometrus, bet pieredzējuši dārzkopji, iebāžot kaudzē roku, jūt, vai nav par karstu vai par aukstu. 60–70 grādu temperatūrā slimību dīgli un nezāļu sēklas iet bojā, bet vēl augstākā temperatūrā iet zudumā daļa vērtīgo vielu.

Ja pārsvarā ir nesveramie elementi (uguns un gaiss) un kaudze ir pārāk irdeni sakrauta, vai arī sakarstot zaudēts par daudz mitrums, veidojas raksturīgi simptomi: smaka atgādina kaut ko satrunē-jušu vai sapuvušu, starpkārtās ir balta, pūderveidīga sēnotne, augšējās kārtās dzīvo daudz sīku vaboliņu un mitreņu. Lai šāda puveklis – trūdu kaudze atkal nonāktu vajadzīgā kondīcijā, tur jāiemaisa nedaudz zemes un jāsamitrina ar ūdeni vai vircu.

Ja kompostēšanas process ir pārāk novirzījies uz sveramo elementu (zeme un ūdens) pusi, ja komposts ir smags, auksts un mitrs, tad uzkrītoši ir šādi simptomi: komposts kļuvis melns, smērējošs un smirdīgs. Smaka rodas no anaerobo baktēriju noār-dīšanās produktiem, kas ir spējīgas pārtikt no urīnvielas un sēra savienojumiem. Bez tam tur ir arī pienskābes baktērijas, kas vienu komposta daļu pārvērš skābbarībai līdzīgā vielā. Smaka ir nepatīkama, skāba un kodīga (sviestskābe), arī puvuma smaka (metāns vai purva gāze), asa (amonjaks), vai arī komposts smird pēc sapuvušām olām (sērūdeņradis). Raksturīgas dzīvās radības tur ir mušas un balti mušu kāpuri, īpaši tad, ja C:N attiecība ir pārāk tuva. Šādai kaudzei var palīdzēt, piejaucot smalcinātus salmus, kūdru un citas vieglas un sausas vielas.

Izlīdzinātam kompostam ir patīkama smarža – kā meža zemei. Tas ir irdens un tumši brūns, un tajā labi dzīvo sarkanais mēsļu tārps (*Eisenia foetida*), kas ir slieku pasuga.

Izlīdzināta, harmoniska komposta veidošanos veicina vietējās firmas **BIOEFEKTS** piedāvātais preparāts **BioKompostētājs**.

BioKompostētājs ir mikroorganismu maisījums, kas spēj noārdīt celulozi. Sadala skaidas, sīki sakapātus zarus, koku lapas un māsaimniecības organiskos atkritumus. Lai veicinātu komposta sadalīšanos, **BioKompostētāju** ieteicams pievienot kompostkaudzei vairākkārtīgi, regulāri vasaras sezonas laikā.

Sabiedrība **BIOEFEKTS** piedāvā

BIOLOĢISKOS AUGU AIZSARDZĪBAS LĪDZEKĻUS UN MIKROBIOLOĢISKOS PREPARĀTUS.

KONTAKTI:
www.bioefekts.lv
info@bioefekts.lv

Nometņu ielā 26 (pagalmā),
Rīgā, LV-1048,
tālr. 67619157, 29233947.

Bikernieku ielā 121,
Rīgā, LV-1021,
tālr. 67538499.